

Obsah

Předmluva	5
Část I. Cirkulace.....	13
1 Poznámky z biofyziky hemodynamiky a regulace tlaku	13
1.1 Krevní tlak.....	13
1.1.1. Střední plicní tlaky	13
1.1.2 Úloha kapacitního oddílu oběhové soustavy	16
1.2 Hemodynamický tok	17
1.2.1 Mikrocirkulace	17
1.3 Hemodynamický odpor.....	18
1.3.1 Lokální odpor v jednotlivých orgánech	19
1.4 Vztahy mezi krevním tokem, tlakem a odporem	19
1.4.1 Srdce jako zdroj tlakového gradientu.....	20
1.4.2 Zprostředkující činnost srdce.....	21
1.4.3 Postavení lokální regulace průtoku krve jednotlivými orgány	22
2 Přímé determinanty krevního tlaku a jejich postavení.....	23
3 Regulace periferního odporu – regulace přívodu krve do tkání	27
3.1 Lokální tkáňová autoregulace průtoku krve.....	27
3.2 Krátkodobé a dlouhodobé procesy tkáňové autoregulace.....	28
3.3 Místní mediátory regulace tkáňové rezistence	29
3.3.1 Vazoaktivní faktory uvolňované z endotelu.....	29
3.3.2 Dysfunkce endotelu	31
3.3.3 Radikál oxid dusnatý, NO	31
3.3.4 Oxid uhelnatý, CO	34
3.3.5 Iontové kanály ovlivňující tonus cév	34
3.4 Přestavba cévního systému.....	37
3.5 Klinické příklady uplatnění dlouhodobé lokální tkáňové regulace	40
4 Nadstavěné nervové okruhy regulace přívodu krve do tkání.....	43
4.1 Noradrenergní receptory sympatiku	45
4.2 Dopamin a dopaminergní receptory	45
4.3 Reflexní nervová regulace periferního odporu	48
5 Regulace krevního tlaku	51
5.1 Krátkodobě působící mechanismy	51
5.2 Střednědobě působící mechanismy	53
5.3 Dlouhodobě působící mechanismy	53
5.4 Transplantační pokusy svědčící o primární úloze ledvin v dlouhodobé regulaci arteriálního tlaku.....	54
5.5 Dlouhodobá regulace krevního tlaku a podmínky vzniku jeho trvalých poruch	56
5.6 Cirkadiánní kolísání krevního tlaku.....	57

Část II. Ledviny	61
6 Hlavní transportéry sloužící zpětné tubulární resorpci iontů sodíku v ledvinách..	61
6.1 Na ⁺ /K ⁺ -ATPáza.....	61
6.2 Na ⁺ /H ⁺ -výměnný systém (NHE)	62
6.3 Elektrogenní Na ⁺ -HCO ₃ ⁻ -kontransportér (NBC)	64
6.4 Na ⁺ -fosfát-kotransportní systém	65
6.5 Hlavní Na ⁺ -kontransportní systémy solutů v proximálním tubulu.....	65
6.6 Na ⁺ -K ⁺ -Cl ⁻ -kotransportní systém citlivý k furosemidu (NKCC)	65
6.7 Na ⁺ Cl ⁻ -kotransportér specifický pro ledviny a citlivý k thiazidům (NCC)	68
6.8 Epiteliální kanál pro Na ⁺ ionty regulovaný aldosteronem a citlivý k amiloridu (ENAC)	69
6.9 Transportní systémy K ⁺ iontů nespřážené s Na ⁺	71
6.10. Transportní systémy Ca ⁺⁺ iontů	73
7 Regulace průtoku krve ledvinami	75
7.1. Autoregulace průtoku krve ledvinami.....	75
7.1.1 Rozdíly mezi aferentní a eferentní arteriolou.....	78
7.2 Autoregulace stálé rychlosti glomerulární filtrace	79
7.2.1 Juxtaglomerulární komplex a tubuloglomerulární zpětná vazba	80
7.2.2 Purinergní systém	83
7.2.3 Krátkodobé a dlouhodobé funkce macula densa	85
7.2.4 Glomerulotubulární bilance transportu iontů sodíku a vody	89
7.2.5 Měření velikosti reabsorpce v proximálním tubulu.....	90
7.3 Průtok krve dření	92
Část III. Tlaková diuréza	95
8 Tlaková diuréza a ledvinová funkční křivka	95
8.1 Příklady experimentů dokumentujících vztah mezi renálním perfuzním tlakem a natriurézou.....	97
8.2 Mechanismy tlakové diurézy.....	97
8.2.1 Modulace tlakové diurézy	100
8.3 Obecné klinické souvislosti.....	100
8.3.1 Nemožnost vyvolání hypertenze izolovaným nárůstem periferní rezistence nebo izolovaným zmešením kapacity cirkulace.....	101
8.3.2 Nemožnost vyvolání hypertenze izolovaným zvýšením systolického objemu ...	103
8.4 Charakteristiky ledvinové funkční křivky.....	103
8.4.1 Ovlivnění sklonu křivky	106
9. Fyziologické faktory určující polohu a sklon funkční křivky ledvin	109
9.1 Purinergní systém	109
9.2 Radikál oxid dusnatý, NO	109
9.3 Angiotenzin a renin-angiotenzinový systém (RAS)	111
9.3.1 Hepato-reno-pulmonální plazmatická kaskáda RAS a lokální RAS	111
9.3.2 Intrarenální renin-angiotenzinový systém.....	117

9.4 Antidiuretický hormon (ADH, arg-vazopresin)	124
9.5 Endotelin.....	125
9.6 Aldosteron	127
9.7 Eikosanoidy a další produkty metabolismu kyseliny arachidonové	129
9.8 Atriopeptidy a urodilatin	132
9.9 Guanyliny.....	133
9.10 Kalikrein-kininový systém	135
9.11 Oxid uhelnatý, CO	136
9.12 Biogenní aminy a sympatický nervový systém	136
9.12.1 Noradrenalin a adrenalin	136
9.12.2 Dopamin	138
9.12.3 Imidazolinové receptory.....	141
9.13 Napěťově řízené kalciové kanály plazmatických membrán hladkého svalstva ledvinových cév a jejich blokátory	142
9.14 NMDA-receptory	143
Část IV. Hypertenze	149
10 Dlouhodobé poruchy tlakové diurézy a renální funkční křivky.....	149
11 Mechanismy vzniku hypertenze primárně neprovázené vazokonstrikcí – hypertenze volumového typu.....	151
11.1 Primární hyperaldosteronismus, mineralokortikoidní hypertenze.....	151
11.1.1 Kongenitální adrenální hyperplázie provázená hypertenzí.....	154
11.1.2 Hyperaldosteronismus příznivě ovlivnitelný glukokortikoidy	154
11.1.3 Zdánlivá ztráta specifčnosti mineralokortikoidních receptorů – pseudo-hyperaldosteronismus způsobený defektem 11 β -hydroxysteroiddehydrogenázy	156
11.2 Poruchy transportních systémů pro Na ⁺ v ledvinových tubulech	156
11.2.1 Liddleův syndrom – pseudohyperaldosteronismus způsobený mutací β - nebo γ -podjednotky epiteliálního Na ⁺ -kanálu	157
11.2.2 Porucha výměnného transportního systému Na ⁺ /H ⁺	158
11.2.3 Defekty cytoplazmatických složek transportních systémů – abnormální stimulace Na ⁺ /K ⁺ -ATPázy mutovaným adducinem.....	158
11.2.4 Defekty cytoplazmatických regulačních složek transportních systémů – mutace serin/treoninových proteinkináz WNK.....	159
11.3 Primární zvýšená sekrece antidiuretického hormonu – syndrom nadměrné sekrece ADH	160
11.4. Poruchy peritubulární dřeňové hemodynamiky a tlaku	161
12 Formy hypertenze vyznačující se sníženým filtračním koeficientem	165
12.1 Snížení počtu funkčních nefronů – redukce ledvinového parenchymu	165
12.2 Preeklampsie.....	166
12.2.1 Molekulární porucha mineralokortikoidního receptoru jako příčina preeklampsie.....	167
12.2.2 Další molekulární poruchy s možným uplatněním při preeklampsii.....	168

13 Mechanismy primárně provázené zvýšením periferní rezistence – hypertenze vazokonstrikčního typu	169
13.1 Vazokonstrikční hypertenze s účastí systému RAS.....	169
13.1.1 Varianta „jedna ledvina – jedna stenóza“ (model s jednou ledvinou)	169
13.1.2 Varianta „dvě ledviny – jedna stenóza“ (model se dvěma ledvinami, z nichž pouze jedna je ischemická)	172
13.1.3 Klinické varianty modelů Goldblattovy hypertenze	173
13.1.4 Přenesení hypertenze transplantací neischemizované ledviny chronického Goldblattova modelu 2K1C normotenzivnímu příjemci	174
13.1.5 Zvýšený odpor malých intraparenchymálních aferentních cév (představa „tisíců mikrosvorek“)	175
13.1.6 Primární zvýšená sekrece reninu - tumory produkující renin	175
13.1.7 Genetické predispozice pro hypertenzi v systému RAS.....	176
13.1.8 Interakce genetických vloh	177
13.2 Zvýšená sekrece katecholaminů - feochromocytom	178
13.3 Zvýšená sekrece endotelinu-1: hemangioendoteliom	178
Část V. Neurogenní hypertenze a hypertenze při obezitě	181
14 Neurogenní hypertenze.....	181
14.1 Dlouhodobé dráždění eferentních sympatických renálních nervů	182
14.2 Genetické abnormality adrenergických receptorů v ledvinách	183
14.3 Genetické abnormality metabolismu dopaminu a dopaminergních receptorů....	184
15 Obezita, metabolické faktory a hypertenze	187
15.1 Obezita	187
15.1.1 Zvýšený tkáňový průtok krve	187
15.1.2 Mechanismy vzniku hypertenze při obezitě	187
15.1.3 Úloha sympatiku při vzniku hypertenze spojené s obezitou	189
15.1.4 Aktivace RAS při obezitě	192
15.1.5 Změny ledvinových cév při obezitě.....	194
15.1.6 Změny intrarenálních tlaků	194
15.1.7 Klinické souvislosti.....	194
15.2 Hyperinzulinémie	195
Část VI. Sůl-senzitivní a sůl-nesenzitivní (rezistentní) hypertenze	199
16 Klasifikace typů hypertenze a dynamika jejich vývoje	199
16.1 Zastoupení sůl-senzitivních a sůl-rezistentních jedinců v populaci	200
16.2 Diagnostika citlivosti k soli	201
16.3 Klasifikace sůl-senzitivní a sůl-rezistentní formy poruchy regulace tlaku podle průběhu renální funkční křivky.....	202
16.3.1 Hypertenze se skloněnou renální funkční křivkou, citlivá k příjmu soli.....	202
16.3.2 Hypertenze se strmou renální funkční křivkou, necitlivá k příjmu soli	204
16.3.3 Hypertenze s nevyjasněnou funkční křivkou	207
16.3.4 Smíšené hypertenze s kombinovaným postižením funkční renální křivky.....	208

16.3.5 Nemodulující hypertenze.....	209
16.4 Obecný popis vývoje hypertenze objemového typu	211
16.5 Obecný popis vývoje hypertenze vazokonstrikčního typu.	218
16.6 Citlivost k soli jako nezávislý rizikový faktor komplikací primární hypertenze.....	219
16.7 Citlivost k soli a poruchy cirkadiálního rytmu kolísání arteriálního tlaku	220
17 Hypotéza ouabainových inhibitorů.....	225
Část VII. Laboratorní modely	229
18 Experimentální laboratorní modely poruch regulace krevního tlaku	229
18.1 Genetické modely	229
18.1.1 Klasické genetické modely	229
18.1.2 Stručný přehled metod identifikace genů určujících výšku krevního tlaku	232
18.1.3 Umělé laboratorní zvířecí modely vytvářené genetickými manipulacemi	234
18.2 Transplantační modely	235
18.3 Operační (jiné než transplantační) modely	235
18.4 Humorální modely	236
18.5 Modely neurogení hypertenze	236
18.6 Využití primátů v experimentálním studiu hypertenze	237
Část VIII. Rizikové faktory a prevence hypertenze	241
19 Rizikové faktory hypertenze	241
19.1 Genetické rizikové faktory primární arteriální hypertenze	241
19.1.1 Pohlaví.....	243
19.2 Rizikové faktory zevního prostředí a metabolické faktory	244
19.2.1 Obsah sodných iontů v potravě	244
19.2.2 Dietní faktory působící proti nepříznivým účinkům soli	248
19.2.3 Obezita	250
19.2.4 Tělesná aktivita	251
19.2.5 Stres	251
19.2.6 Alkohol a kouření.....	253
20 Prevence primární hypertenze	257
20.1 Epidemiologická povaha zevních faktorů způsobujících primární hypertenzi.....	258
20.2 Nepravděpodobnost úspěchu omezené zdravotnické intervence	259
20.2.1 Omezené možnosti individuálního přístupu.....	259
20.2.2 Statistická východiska prevence	260
20.3 Dietní doporučení příjmu soli.....	261
20.4 Psychologie příjmu soli a její kulturní postavení	261
20.5 Strategie snížení příjmu soli: průmysl a zákony	262
20.5.1 Intervence ze strany průmyslového sektoru	263
20.5.2 Intervence ze strany zákonodárných aktů	264
20.6 Redukce váhy, fyzická aktivita a další rizikové faktory	264